

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. שנוי וסת תחלת חולי.....1
- ב. השולח סבלונות לבית חמיו שלח שם מאה מנה ואכל שם סעודת חתן אפילו בדינר אינן נגבין לא אכל שם סעודת חתן הרי אלו נגבין שלח סבלונות מרובין שיחזרו עמה לבית בעלה הרי אלו נגבין סבלונות מועטין שתשתמש בהן בבית אביה אין נגבין.....2
- ג. סבלונות מועטין שתשתמש בהן והיא בבית אביה אין נגבין תרגמה רבא בייבא וסבכתא.....5
- ד. הואיל ולא נכנס אחריה אלא לבודקה מתה אינו יורשה.....6
- ה. בין שמתה היא ובין שמת הוא הדר הוא סבלונות הדררי מאכל ומשתה לא הדר הדרא בה איחי הדרא אפילו כישא דירקא ... ושמיין להן דמי בשר בזול עד כמה בזול עד תילתא 6

- ו. שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ושייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו קיימת.....7
- ז. הרי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת בנו ועמד וכתב כל נכסיו לאחר ואחר כך בא בנו ... אין מתנתו מתנה שאלמלי היה יודע שבנו קיים לא היה כותבן.....8
- ח. בראשונה היו אומרים היוצא בקולר ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו חזרו לומר אף המפרש והיוצא בשיירא ... אף המסוכן.....10

דף קמו.

א. שנוי וסת תחלת חולי

כבר התבאר במסכת נדרים דך לז: שאין להתענות¹ בערב שבת כדי שלא יכנס לשבת כשהוא מעונה. וגם עקב שינוי וסת תחילת חולי מעיים², שרבים המה האנשים אשר לאחר צום כאשר יאכלו מאכלים שמנים ומבושמים,

¹ מ"ב רמט יח

² ונהגין אנשי מעשה לטעום בערב שבת קודש ממאכלי שבת. ונראה מקורם ממה שאמרו בסנהדרין (דף ק"א ע"א) כל ימי עני רעים, והאיכא שבתות וי"מ, ומשני, כדשמואל שינוי וסת תחילת חולי מעיים, ולכן הנהיגו להתרגל בערב שבת במאכלי שבת, כי היכי דלא להוי כשינוי וסת. (אוצר ההלכה סימן רמט נפש חיה – מרגליות)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

הרגשתם לא תהיה טובה, וגופם יחלש, ואין זה כבוד השבת. ולכן מצינו לאנשי מעשה שהגם שמיעטו מלאכול בערב שבת, מכל מקום אכלו מעט מהחלה שהוכנה לשבת ומעט מהבשר השמן שהוכן לכבוד שבת, כדי להרגיל מעיהם לכך, ולא יגרם להם בשבת שינוי וסת.

בעל תשובה³ המתענה בכל יום צריך ליזהר בימים שיאכל, כמו שבת ויום טוב וראש חודש, שלא יאכל אלא דברים רכים הנוחים להתעכל, כי שינוי וסת תחילת חולי מעיים. ואפילו מדברים טובים לא ימלא בטנו, פן יחלה ונמצא מבטל קריאת שמע שחרית או ערבית וכן קדושה ברבים, וכן נכשל שאינו מתפלל בעשרה, גם יתבטל מתלמוד תורה. והחכם עיניו בראשו, ויזהר שלא ימלא בטנו פן יחלה ויבוא לידי ביטול תלמוד תורה ותפילה, בפרט בראש חודש ופורים שהסעודות בהם מדברי סופרים, שאין עשה מדבריהם דוחה עשה מן התורה

ב. השולח סבלונות לבית חמיו שלח שם מאה מנה ואכל שם

סעודת חתן אפילו בדינר אינן נגבין לא אכל שם סעודת

חתן הרי אלו נגבין שלח סבלונות מרובין שיחזרו עמה

לבית בעלה הרי אלו נגבין סבלונות מועטין שתשתמש

בהן בבית אביה אין נגבין

דבר פשוט ומובן בשכל שכל המתנות שהאיש נותן לאשתו בין שנתן לה אחרי הנשואין ובין שנתן לה אחר אירוסין ובין שנתן לה אחר השידוך קודם אירוסין הרי המתנות שלה לחלוטין אפילו מת הבעל או גירשה נשארן המתנות אצלה⁴.

אולם זהו⁵ מן הנשואין אבל מן האירוסין כשגירשה או מת המתנות חוזרין לו או ליורשיו דאומדנא גדולה היא שלא נתן לה המתנות אלא ע"מ לכונסה אבל אם יתבטלו הנשואין יוחזרו לו המתנות וזהו בכל מיני מתנות של כסף

³ יוסף אומץ חלק א אופן שמחת יום טוב סימן תתיט

⁴ ערוה"ש אבהע"ז נ א

⁵ שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

וזהב ותכשיטיין וכלים ובגדים שלא בלו לבד מיני מאכלים ומשקים שאינם חוזרים מטעם שיתבאר.

שלה⁶ הארום לבית תמיו⁷ דברי מאכל ומשתה, אם מחמתו גירשה אינה חייבת להחזיר שהרי לשם כך נשלחו, והיא לא פשעה. ואם מחמת שחזרה בה היא גירשה⁸, מחזירה אפילו דמי המאכל ומשתה⁹ שהרי פשעה, וגרמה לו לאבד המתנות שנשלחו בחנם. ומחזירה בניכוי שלישי מדמיהם כגון אם היה שוה ו' דינרים מחזירה ד', כדין כל המשלם מה שנהנה בלי רצונו¹⁰, ויש אומרים¹¹ שמעות דינם כמאכל ומשתה. וכל זה דוקא¹² כשנאכלו, אבל מאכל ומשתה שהם בעין, אינו תלוי מי החוזר וחוזרים.

⁶ שו"ע ונו"כ אבהע"ז נ ג

⁷ מסברא נראה דה"ה אם שלחו לחתן דברי מאכל ומשתה, וכן בהוצאות סעודה תלוי מי החוזר, וכן משמע קצת מלשון השו"ע (סעיף ד) דמשה מתנות מצד הכלה למתנות מצד החתן. פתחי חושן חלק ט פרק ו הערה פב

⁸ כן נראה לפרש מ"ש בשו"ע ואם חזרה היא וכו', שהרי בארוסה איירי שאינה יכולה לחזור בלא גמ. וכתב בחידושי רעק"א בשם מהר"ם גלאנטי שאם היא גדולה חייבת לשלם אפילו מה שאבדו ממנה, אבל אין אביה ואמה חייבים לשלם, גם לא ממה שהתחייבו לה נדוניא ולא מעישור נכסים שלה, אלא היא תפרע ממעשי ידיה או מציאתה.

¹⁰ ואילו ידע שצריך להחזיר לא היה אוכל, וכמ"ש גבי הניח להם אביהם פרה שאולה, והיורשים חשבו שהיא שלו ונפלה להם בירושה, ומבחה ואכלה, משלמים דמי בשר בזול, כמ"ש בשו"ע חו"מ (סימן שמא סעיף ד), והוא בניכוי שלישי. וכתבו האחרונים בשם שו"ת רדב"ז שאפילו מה שאכלו החתן וקרוביו אין מנכים.

¹¹ שו"ע שם, והיינו שתלוי אם חזר הוא או חזרה היא לענין חיוב החזרה, והוא מדברי הנ"י בשם הר"י יונה, דכיון שלהוצאה ניתנו הרי הם בכלל סבלונות מועמים העשויים ליבלות, ולכאורה משמע אפילו לא הוציאתם, אבל בחלקת מחוקק (סק"ז) פירש שהוציאה המעות בדברים שאינם של קיימא, ולפי"ז אם הם או תמורתם בעין חוזרים, כדין מאכל ומשתה שנתבאר לעיל, ועי' באוצה"פ (ס"ק טו). והביא שם בשם המנחת פתים שאם נתן לה מעות שתקנה בהם תכשיטים, הרי הם כסבלונות, ועוד כתב בשם נתיבות משפט על רי"ו שאם נתן לה מעות מרובים אינם בכלל עשויים ליבלות, עיין שם. באוצה"פ (סימן נג סק"ט) כתב בשם כמה אחרונים שלא אמרו דמעות הם כעשוי ליבלות אלא כשנתנו דרך סבלונות, אבל מעות שניתנו על חשבון פסיקת הנדוניא, פשוט שחוזרים כדין הנדוניא, וכמבואר בסימן נב (סעיף ד),

¹² באוצה"פ (ס"ק יד) כתב כן בשם טיב קידושין (סק"ח)

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

יש אומרים¹³ שאף כשאמרו במאכל ומשתה שאינם חוזרים אם חזר בו החתן¹⁴, אינו אלא כשאכל החתן סעודת אירוסין בבית חמיו כששלח הסבלונות, אבל אם לא אכל שם, אף מאכל ומשתה¹⁵ חוזרים.

יש אומרים¹⁶ שבמקום שהיא חזרה צריכה לשלם¹⁷ אף מה שהוציא החתן¹⁸ לסעודת אירוסין¹⁹.

¹³ רמ"א שם

¹⁴ ע"י בשו"ת מהרי"ט (אהע"ז סימן כ וכו') בדין מי שהתחייב לזון את חתנו משעת שידוכין, ומחמת שלא קיים החתן אחד מהתנאים נתבטלו השידוכין, אם חייב החתן להחזיר המזונות שאכל על שלחן חותנו, והביאם בכנה"ג (סימן נ הגה"ט אות ח), ודעת מהרי"ט שאינו חייב להחזיר המזונות, וע"י שו"ת תשורת ש"י (ח"א סימן ח) דמ"מ אינו משלם אלא מה שנהנה, וע"י בדבריו בסימן שי, וע"י שו"ת רדב"ז (ח"א סימן שכט).

¹⁵ מהא דיתיב רבין סבא קמיה דרב פפא ויתיב וקאמר, בין שמתה היא ובין שמתה הוא הדר הוא (ר"ל וכן כשחזר הוא), סבלונות הדרי מאכל ומשתה לא הדר, הדרא בה איהי הדרא אפילו כישא דירקא, ודעת רוב ראשונים דרבין לא פליג אמתניתין דמחלק בין אכל החתן או לא אכל, וכן פסק הרמב"א, אבל הרמב"ם (פ"ו מה' זכיה ומתנה הכ"א) ס"ל דרבין פליג אמתניתין, ולא מפליג בין אכל ללא אכל (ולשיטתו כל השק"ט בנמרא לאו אליבא דהלכתא, וצ"ע), והוא כפירוש הר"י מיגאש, ופסקו כרבין, וכן פסק המאירי, ודעת רוב האחרונים נראה דס"ל להלכה כהרמ"א שהוא דעת רוב הראשונים, וע"י ביאור הגר"א (סק"ז).

¹⁶ שו"ע ונו"כ שם והוא דעת הרמב"ם (פ"ו מה' זכיה הכ"ד),

¹⁷ הקשה הבית שמואל (סק"ז) שמלשון השו"ע שכתב משלמת הכל, משמע שאין מנכין שלישי, ותמה מ"ש ממאכל ומשתה ששלח לה דמנכין שלישי, וכמ"ש בשו"ע לעיל, ונדחק ליישב דלא אמרו דין ניכוי שלישי אלא במקום שאין מנהג לשלוח מאכל ומשתה, ועוד כתב שאם זה שעשה הסעודה חוזר לכו"ע א"צ הצד השני להחזיר כלום, וע"י שו"ת אג"מ (אהע"ז ח"ד סימן פה).

¹⁸ כתב באה"ט (סק"ט) שאין חיוב לשלם הוצאות אלא כדרך שבני אדם להוציא כמותו, אבל אם הוציא הוצאות מרובות יותר מהראוי פטור מלשלם אותו יתרון, אפילו אם יש עדים כמה הוציא, דמצי אידך למימר את הוא דאפסדת אנפשך. ובערוה"ש (סעיף ב) כתב וז"ל, וסיים דענין אכילה לא שייך אצלנו, שהיה בזמנם בבית הכלה, ונראה כונתו למ"ש לעיל (סעיף יז) שעכשיו אין המנהג שהחתן מוליך בעצמו הדורונות לבית הכלה ולאכול שם (אלא שכתב דמה שעושים משתה בעת התנאים הוה כאכילת דינר בבית הכלה, וצ"ע), ושם (סעיף יח) כתב שלא שמענו מימינו שידונו שתשלם בעד המתנות שבלו או מיני מגדים ששלח לה כשהוא חוזר בו, וסיים דאפשר דתנאים שלנו שיש בהם איסור וקנס דינם כאירוסין, והוא כדברי הבית מאיר דלעיל. ובשו"ת מהריט"ץ (סימן רסב) כתב דה"ה אם הכלה עשתה סעודה וחזר בו החתן, ואפילו מה שהוציא אבי הכלה צריכים לשלם, ומה שנקט הרמב"ם לגבי חתן משום דבזמנו לא היה מוציא הוצאות כי אם החתן, וכ"כ רעק"א בשם הרדב"ז.

¹⁹ והראב"ד בהשגות חולק, דכיון שהוא הוציא בעצמו, אין זה אלא גרמא,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

גם כשנתבטל השידוכין קודם אירוסין צריכים להחזיר המתנות²⁰, אלא שנחלקו הפוסקים²¹ אם דינם שוה לדין ביטול לאחר²² אירוסין.

ג. סבלונות מועטין שתשתמש בהן והיא בבית אביה אין

נגבין תרגמה רבא בייבא וסבכתא

בגדים וכלי מילת²³ דברים שאפשר להשתמש בהם עד שיבלו ואכל שם אינן חוזרים אף כשהם עדיין בעין ולא בלו, ויש חולקים שבו הוה ספיקא דדינא ולהפוסקים דמהני תפיסה בספיקא דדינא כי תפס לא מפקינן מיניה.

לבר תכשיטין קטנים כמו מיני צעיפים וקישורי נשים ומנעלים דבכאלה מוחל אפילו הם בעין²⁴.

דף קמו:

²⁰ כתב בערוה"ש (סעיף ב) שלשיטה שצריכה לשלם במקום שהיא חזרה את סעודת האירוסין, צריך החוזר גם לשלם שכר שדכנות ששילם הצד השני במקום שהמנהג לשלם קודם התנאים או מיד אחר התנאים, וכונתו למ"ש הרמ"א בחו"מ (בסימן קפה סעיף י) שיש מקומות שאין משלמים שכר שדכנות עד הנישואין, ואם נתבטל השידוכין א"צ לשלם לשדכן, א"כ אם הוא קדם ושילם איהו דאפסיד אנפשיה, ובמקום שמשלמין מיד נתבאר שם שאין השדכן צריך להחזיר, ועי' ד"מ (סוף סימן ג)

²¹ כתב הב"י בשם הנ"י בשם הריטב"א דבשידוכין בלא קידושין ודאי לא מחיל כלום, ואפילו אכל שם, וסיים הב"י שמדברי הרשב"א לא משמע כן, וכונתו לדברי הרשב"א בתשובה שהביא להלן בענין ביטול שידוכין מצד החתן, והזכיר שם הרשב"א דין בגדים שבלו וגם כתב דהוי כחזרה היא, ומשמע שדינם שוה.

והרמ"א (בסימן נ סוף סעיף ג) כתב בשם יש אומרים שכל זה (הדינים דלעיל) מיירי במה ששלח לאחר אירוסין, אבל קודם אירוסין לאחר שידוכין חוזר הכל, וסיים ויש חולקים, וכתב הח"מ (ס"ק יא) דמשמע מדברי הרמ"א שכתב חוזר הכל, דאף דבר מאכל וכלים מועטים שבלו צריכה לשלם אף על פי שחזר הוא, ותמה כיון שהמניעה מצידו והיא בלתי ברשותו למה תשלם, ותירץ דאפשר דקאי על מ"ש הטור דאם אכל אפילו דבר שבעין אינו חוזר, ועי' כתב דבשידוכין לבר גם זה חוזר, והבי"ש (סק"ט) מפרש כתירוץ הח"מ, ומה שהקשה הח"מ למה תשלם, כתב הבי"ש דהרי בלא אכל צריכה לשלם אף על פי שחזר הוא, ואה"נ דמנכין שלישי

²² בפת"ש (סק"ד) כתב בשם הבית מאיר, דכיון שעיקר הטעם שהביא הנ"י בשידוכין דלא מחיל משום דמצי למיהדר, א"כ בזמננו שהשידוכין נעשים בח' וקנס, חשוב כלא מצי הדרי ולכו"ע דינם כלאחר אירוסין, ועוד מסתפק דאפשר דלא שייך ענין מחילה אלא כשהחתן נותן משלו, אבל מה שהאב נותן על ידו לא שייך מחילה ע"י אכילה דחתן, ובפת"ש הביא בשם שו"ת חת"ס (אהע"ז ח"א סימן קכה) שאף מה שנעשה בחרם וקנס חשיב כמצי הדר, עיין שם, ועי' אוצה"פ עוד כמה פרטים וכן מדברי האחרונים בדין אכילת הכלה אם חשיב אכילה לענין זה, ועי' שו"ת חת"ס (שם סימן קכט) שדן כשנתן לה המשודך מתנה מפורשת אם צריכה להחזיר

²³ טור

²⁴ וזהו ייבא וסבכתא שבגמ' שם והטור מפרש שזהו בגדים וכלי מילת כמ"ש הב"י ולחנם תמה עליו הב"ש ועוד דהטור ס"ל דלא מהני תפיסה בספיקא דדינא כמ"ש בח"מ בכ"מ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ד. הואיל ולא נכנס אחריה אלא לבודקה מתה אינו יורשה

אשה שנתגרשה ויש ספק בגירושין, יש אומרים²⁵ שאין הבעל יורשה²⁶, ואם נתן עיניו לגרשה, יש אומרים²⁷ שכל שלא נתגרשה יורשה.

הטוען על אשתו²⁸ שהיו בה מומין והקידושין בטעות, אינו יורשה.

ה. בין שמתה היא ובין שמת הוא הדר הוא סבלונות הדרי

מאכל ומשתה לא הדר הדרא בה איהי הדרא אפילו כישא

דירקא ... ושמיין להן דמי בשר בזול עד כמה בזול עד

תילתא

כללו של דבר בדין מתנות²⁹ כשנתקשרו בשידוכים ונתבטלו, כל המתנות שהם בעין שנתן זה לזו דברים שאין עשויין לבלות, כמו מרגליות ואבנים טובות וחפצים יקרים חוזרים זל"ז, ואין חילוק מי הוא החוזר.

דברים העשויים לבלות כמו מנעלים וכיוצא בזה, וכן מעות מזומן שנתנו זל"ז, להרמב"ם כשהם בעין חוזרים, וכשאינם בעין אינם חוזרים, אלא שצד החוזר משלם לצד המקיים אפילו בעד המתנות שבלו וגם בעד מאכל ומשתה בפחות שלישי

הוצאות המנהג פשוט בכל בתי דינים שהצד העובר משלם לצד המקיים הוצאותיו ועפ"י רוב עושים פשרה ביניהם.

²⁵ שו"ע שם צ ב הוא דעת הרמב"ם

²⁶ והח"מ (ס"ק יד) כתב שמדברי הטור משמע שיורשה, וכתב שדין ספק גירושין כדין ספק בירושת הבעל, כמ"ש בשו"ע (שם סעיף ו) בדין נפל הבית עליו ועל אשתו, שהולקין בירושה, ובבי"ש (סק"ב) כתב דעכ"פ מהני תפיסת הבעל, ועי' פת"ש (סק"ז) ובשו"ת מקור ברוך שציין עליו רעק"א ובהנהגות חכמ"ש.

²⁷ רמ"א שם ועי' באחרונים (שם) שדעת הרשב"ם שאינו יורשה, ועי' בהנהגות חכמ"ש אם יכול לומר קים לי, ועי' פת"ש (סק"א) בשם הרא"ם

²⁸ רמ"א שם, וכתב הח"מ (ס"ק טו) דאע"פ שצריכה גט מספק, מ"מ מהני הודאתו שלא יירשנה.

²⁹ ערוה"ש שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

מתנה שנתן לה קודם השידוכין נראה שאינו חוזר לו, שזהו כמתנה בעלמא, אא"כ אמר במפורש שנותן לה בתנאי שתנשא לו.

ו. שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ושייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו קיימת

אמרו חז"ל שמתנת³⁰ שכיב מרע אינה צריכה קנין באחד מדרכי הקנאה שנתבארו במתנת בריא, אלא בדיבור או בכתיבה לבד קונה המקבל, שדברי שכ"מ ככתובים וכמסורים דמי³¹.

אולם לא אמרו³² במתנת שכ"מ שקונה בלא קנין, אלא כשנתן כל³³ נכסיו ולא שייר לעצמו כלום, שאז יש אומדנא שלא גמר להקנות לו אלא אם ימות, שחזקה שאין אדם נותן כל אשר לו לאחרים והוא יחזור על הפתחים.

אבל אם שייר לעצמו מקצת נכסיו שלא נתן, דינה כמתנת בריא³⁴ שאינה נקנית אלא בקנין, המועיל בכל דבר כדינו³⁵, ואפילו מת מחליו לא קנה בלא קנין, ואם עשו קנין אינו חוזר אפילו אם עמד מחליו, ואם היה מצוה מחמת מיתה יתבאר להלן.

³⁰ שו"ע ונו"כ הו"מ רנ א

³¹ והוא מתקנת חז"ל כדי שלא תטרף דעת החולה שאינו יכול לעשות קנין המועיל בכל דבר, וחושש שלא יתקיימו דבריו שמצוה, ולכן תיקנו שבדיבור בלבד ה"ז כקנין גמור, ומ"ש ככתובין וכמסורין, ר"ל שבדברים שצריכים כתיבה ה"ז ככתיבה ובדברים הצריכים מסירה, ה"ז כמסירה, ופשוט דכתיבה כדיבור לענין זה, כמ"ש המור.

³² שו"ע ונו"כ שם ד

³³ ועי' שו"ת מהר"ש ח"ה סימן קלד בדין שייר לעצמו שט"ח שאינו יכול לנכות בו אלא בשבועה, ועי' אור שמח פי"א מה' זכיה שדן בכתב כל נכסיו ושייר ס"ת, אם חשיב שיור, עיין שם בצדדים לכאן לכאן.

³⁴ דכיון ששייר שוב ליכא אומדנא שמחמת מיתה נתן, וה"ז כמתנת בריא, ובסמ"ע ס"ק כא הוסיף דא"כ היה נותן כל נכסיו, וכתב בנה"מ שם ס"ק יא דאין זו הוכחה, דאפשר שרצה לשייר ליורשיו, אלא הטעם פשוט דכל שלא נתן אלא מקצת נכסיו ליכא אומדנא דמוכת, ולא תיקנו חז"ל מתנת שכ"מ כי אם בידוע שנותן מחמת מיתה, ולכן אם עשה קנין קנה ולא אזלינן בתר אומדנא, דלא מבטלינן קנין ברור בדליכא אומדנא דמוכת.

³⁵ בכנה"ג הגה"ט אות מ מביא בשם הר"א ששון שמצדד לומר דבמתנת שכ"מ במקצת א"צ שיאמר לו לך חזק וקני, ובאות מא כתב הכנה"ג שלענין כתיבה ומסירה בשטרות וכן לענין הלואות, דינו כמתנת שכ"מ, עיין שם. עוד כתב שם אות מג בשם התוס' והרא"ש דבמקצת בלא קנין, מ"מ יש בו משום מצוה לקיים דברי המת.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

יש אומרים³⁶ שאם שייר אפילו כל שהוא בין בקרקע ובין במטלטלין חשיב שיור להוציאו מדין מתנת שכ"מ, ויש אומרים³⁷ שאינו חשוב שיור אא"כ שייר לעצמו³⁸ כדי פרנסתו³⁹.

**ז. הרי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת בנו ועמד וכתב
כל נכסיו לאחר ואחר כך בא בנו ... איך מתנתו מתנה
שאלמלי היה יודע שבנו קיים לא היה כותבן**

³⁶ שו"ע שם כדעת הרי"ף והרמב"ם, וביאר הסמ"ע דאע"פ שמעם מתנת שכ"מ הוא משום שאין אדם נותן שלו והוא ישאל על הפתחים, מ"מ כיון ששייר לו כל שהו, אפשר שהיה בדעתו להשתכר מאותו כל שהו עד שיהיה לו ממנו כדי פרנסתו, אבל הב"י בבד"ה כתב דשמא היה בדעתו להיות חי צמצום מאז והלאה, וצ"ע.

³⁷ רמ"א שם כדעת הרא"ש שכתב דטעמא דמתנת שכ"מ בכלה שחוזר משום דאמדינן דעתיה דלא יהיב איניש כל מאי דאית ליה ומיית הוא ברעב וכו', אבל כשמייר ליתא האי טעמא, הלכך כ"ז שלא שייר כדי פרנסתו איתא להאי טעמא ויש לה דין מתנת שכ"מ

³⁸ כתב בנה"מ סק"ט שמתשובת הרא"ש (כלל עה סימן ג) משמע שאם היה חייב לאחרים כנגד מה ששייר דלא חשיב שיור, ואילו מדברי הנ"י משמע דאפילו באופן זה חשיב שיור, וכתב הנה"מ דלשיטתם אזלי, שלדעת הרא"ש דבעינן כדי פרנסתו ונמצא שאם הבע"ח ינכה את השיור לא ישאר לו כלום, אבל הנ"י אזיל בשיטת הרי"ף דבכל שהו חשיב שיור, וביאר הסמ"ע שבכל דהו יכול לפעמים להשתכר הרבה, ולפי"ז לא מיבעיא אם עדיין לא הגיע זמן פרעון החוב, הרי יוכל עד זמן הפרעון להשתכר הרבה, ואפילו הגיע זמן הפרעון, מ"מ סובר שיוכל להשתמט קצת מלפרוע עד שירויח קצת ומאותו קצת ישתכר הרבה, עיין שם.

³⁹ עוד כתב הטור בשם הרא"ש, ויראה שיעור פרנסתו, אם הוא עובד אדמה שישיר קרקע כדי פרנסתו ובני ביתו, ואם הוא מתעסק בסחורה או ברבית, שישיר כדי שיוכל להתפרנס מן הריוח, וסיים הטור שכן דעת בעל העיטור, אלא שנסתפק בשיעורו, וכתב דאיכא למימר כדי פרנסתו ל"ב חדש כדאמרינן גבי נכסים מרובים (גבי מזונות הבנות בשו"ע אהע"ז סימן קיג), ע"כ, וכתב הסמ"ע ס"ק יז דהרא"ש לא ס"ל דסגי בפרנסת י"ב חודש, דהא ס"ל שהשיור הוא קרן כדי שישתכר מהריוח, ובודאי שיוכל להתפרנס גם יותר מ"ב חודש, וזהו גם כונת הרמ"א דבעינן כדי פרנסתו כל ימי חייו, ודלא כהלבוש שפסק כדעת בעל העיטור דסגי בפרנסת י"ב חודש. ומה שלא הזכיר הרמ"א פרנסת בני ביתו כמ"ש הרא"ש, כתב הסמ"ע דס"ל בדעת הרא"ש דלא בעינן פרנסה לבני ביתו אלא במשייר קרקע, שבודאי אינו יכול לעבדה לבדו וצריכים בני ביתו לעזור, ומש"ה הדין נותן שיהא כדי שיור גם לפרנסתם, משא"כ בשאר רוחים א"צ שיור לפרנסת בני ביתו, עיין שם.

והט"ז כתב שאין לחלק בין קרקע למטלטלין, ובשניהם משערין כדי פרנסתו לאחר ניכוי הוצאות, וכן אם היה מפרנס עד עתה גם בני ביתו, גם השיור צריך להיות כך, שגם זה בכלל האומדנא דלא שביק בני ביתו ויהיב לאחריו, וקצת צ"ע, דא"כ גם כשלא שייר נמצא כשימות ישארו בני ביתו בלא פרנסה, והרי אנו רואים שאינו חושש לבני ביתו, וא"כ גם בשייר למה נאמר שדואג לבני ביתו, ויש לחלק, וצ"ע.

ובכנה"ג כתב שהרמ"א בכונה לא הזכיר פרנסת אנשי ביתו, משום שלדעת הרמב"ם חשיב שיור בכל שהו, הכריע קצת כדעת הרא"ש דצריך כדי פרנסתו, אבל לא לאנשי ביתו, ועי' שו"ת רשד"ם יו"ד סימן קעב.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כבר התבאר לעיל דף קלב. שלעולם אומדים⁴⁰ דעת הנותן כפי הנראה לנו סוף דעתו, כיצד.

מי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת הבן, וכתב⁴¹ כל⁴² נכסיו לאחר⁴³ במתנה גמורה, ושוב נודע שלא מת, המתנה בטילה⁴⁴, ויש אומרים⁴⁵ שלא אמרו כן אלא בשכיב מרע, ויש אומרים⁴⁶ שבריא שנתן מתנה מהיום ולאחר מיתה דינו כשכ"מ.

וכל זה⁴⁷ שאין לו בנים אחרים, אבל אם יש לו בנים אחרים ידועים לו ואפ"ה כתב נכסיו לאחרים, פשיטא שאין כאן אומדנא.

אם יש לו בנים אחרים ולא כתב לאחרים אלא חלק של אותו בן ששמע שמת, פשיטא שמתנתו בטילה.

⁴⁰ שו"ע ונו"כ רמ"א

⁴¹ בחידושי רעק"א מדייק מלשון הגמרא ועמד וכתב, דאפשר דהיינו דוקא שבשעת מעשה כששמע מיד כתב, דבזה דוקא הוי אומדנא, אבל לאחר זמן אפשר דלא חשיב כ"כ אומדנא שמחמת השמועה נתן, ובכנה"ג מסתפק בזה והעלה שאין נ"מ, ואף בעבר זמן רב מהשמועה הדין כן. עוד כתב בכנה"ג דלאו דוקא בבן הדין כן, דה"ה בשאר יורשים כשאין לו בנים, וכתב בשו"ת דובב מישרים ח"ג סימן כט דמ"מ לא אזלינן בתר אומדנא אלא בקרובים פסולי עדות, אבל לא ברחוקים יותר, ועי' בדבריו שם סימן ל שא"צ לחפש אחר קרובים אחרים.

⁴² ודוקא כל נכסיו, אבל שייר כל שהו אינו בכלל אומדנא זו, דא"כ למה שייר, וכתב הסמ"ע דהאי כל שהו ממש הוא, שאפילו שייר דבר מועט בין בקרקע ובין במטלטלין חשיב שייר, ובסימן רנ"ט ס"ק מז הסביר הסמ"ע דאע"פ שלא שייר כדי פרנסתו, דלענין מתנת שכ"מ כתב הרמ"א שם סעיף ד דכל שאינו כדי פרנסתו לא חשיב שייר, שאני הכא שיכול להשתכר קצת כדי פרנסתו, והט"ו סובר דכ"ש בזה שצריך שייר כדי פרנסתו.

⁴³ בחידושי רעק"א כתב בשם שו"ת לחם רב סוף סימן רה דאפשר דדוקא כשנתן לאחר, אבל כשנתן לבן אחר ליכא אומדנא (ומדבריו נראה שמסתפק בזה, אבל בכנה"ג העתיק ג"כ בשמו דליכא אומדנא).

⁴⁴ שהדברים מוכיחים שאילו ידע שבנו קיים לא היה נותן כל נכסיו, והוא בכלל מה שהזכירו הראשונים דאזלינן בתר אומדנא, ובערוה"ש כתב שאם הלך אחד מהבנים למדה"י ושמע שמת וחילק כל נכסיו לשאר בניו, ואח"כ בא הבן, נוטל חלקו בירושה כשאר האחים, שגם זה אומדנא שלא נתכוין להעבירו מירושה, וקצת צ"ע, שאם חשב שמת למה לו לחלק, בלא"ה ימלו שאר הבנים.

⁴⁵ שו"ע שם ב שבבריא גם באופן זה מתנתו קיימת, שבבריא אין כאן אומדנא, שהרי אנו רואים שנתן כל נכסיו ולא השאיר לעצמו כלום, ולכן גם לבנו לא איכפת לו שלא ישאר לו.

⁴⁶ סמ"ע שם בשם הר"ן שמסתפק בזה, דאפשר דכיון שהשאיר לעצמו לכל ימי חייו, מסתמא גם לבנו רצה לשייר, והש"ך כתב שהר"ן אינו מסתפק אלא כתב כן בפשיטות, וכ"כ בשו"ת מהר"ם מלובלין הנ"ל וכן משמע בט"ז, אבל בחידושי רעק"א מביא בשם ברכ"י שראה בכת"י של הר"ן שמסתפק בזה.

⁴⁷ כנה"ג שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ח. בראשונה היו אומרים היוצא בקולר ואמר כתבו גט
לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו חזרו לומר אף המפרש
והיוצא בשיירא ... אף המסוכן

כבר התבאר במסכת כתובות דף נה: ובמסכת גיטין דף יג: ודף סה:
שאדם⁴⁸ שרוצה לגרש אשתו ואמר כתבו גט לאשתי ולא אמר תנו, יכתבו
ויתנוהו לידו אבל לא יתנוהו לידה, שלא עשאו שלוחים אלא לכתוב ולא
לגרש, ואם נתנוהו לה אינו גט. במה דברים אמורים בברייתא שהוא בדעתו,
ואם היה רוצה שיתנוהו לה היה אומר להם, ולא היה דעתו אלא שיהא מוכן
בידו ולכשירצה יגרש בו, אבל בחולי לאחר ג' ימים שחלה או אפילו בתוך
ג' ימים וראו שנתחזק עליו החולי, או היוצא בקולר בין על עסקי נפשות בין
על עסקי ממוץ, וכן המפרש לים או היוצא בשיירא, כל אלו שאמרו כתבו גט
לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנוהו לה, שהדבר ידוע שלא נתכוונו אלו אלא
לכתוב וליתן לה, אלא שמתוך פחד ובהלה לא גמרו דבריהם לומר תנו⁴⁹.

⁴⁸ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קמא טז

⁴⁹ עיין בס' יד המלך פ"ב מהל' גירושין דין י"ב שכתב דמסתימת לשון הרמב"ם וכל הפוסקים משמע דא"צ
שיתנו לה דוקא בעודו חולה אלא אפילו אם טרם שנתנו לה חזר לאיתנו רק שבכל זאת החריש ולא ביטל
השליחות יכולים ליתן לה הגט דהעיקר הוא בעת אמירה ואם היה אז מסוכן אזי אמדינן לדעתו שכוונתו הי'
לכתוב וליתן והוי כמו עשאו בפירוש שלוחים לכתוב וליתן וכל כמה דלא ביטל שליחותם כותבים ונותנין
לה. פ"ת שם ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

היוצא בקולר⁵⁰ (כלומר נידון למוות שמוציאין אותו להרגו עפ"י מלכות) דינו כמצוה מחמת מיתה, ואם ניצל מהריגה חוזר מהמתנה כמו שב"מ שעמד מחליו. ויש אומרים⁵¹ שה"ה במפרש בים והיוצא בשיירא⁵².

⁵⁰ שו"ע ונו"כ חו"מ שם והוא כדברי הרי"ף והרמב"ם, משום דגבי נט אמרו שדינם כמסוכן ודעתם מיטרפת, והנ"י כתב בשם הר"י יונה לפרש דעת הרי"ף והרמב"ם משום שהרבה יוצאין להשתקע ונותנים מספק שמא ישתקעו שם, ולכן כשחוזרים, חוזרים גם ממתנתם, אפילו במקצת ובקנין. וכתב בערוה"ש שלא חלק הרא"ש אלא לענין מתנה במקצת שאין דינו כמצוה מחמת מיתה, אבל במתנה בכולה מודה שדינו כשב"מ, ועוד כתב שאף להרמב"ם אינו אלא כשצוה סמוך ליציאתו, אבל אם צוה ימים קודם דינו כבריא לגמרי, וכן ראיתי בספר ארץ חיים סימן רנ בשם שו"ת אבקת רובל סימן קכד דדוקא ביום או יומיים קודם אבל לא קודם לכן, ועוד משמע מדבריו דצריך שיוכיר בשטר המתנה שעומד לצאת לחו"ל, והביא שכן הסכימו מרן הב"י וגדולי דורו לפסק זה, עיין שם. ועיין בקצה"ח סק"ט ובנה"מ ס"ק יב דלאו לכל מילי השיב כמצוה מחמת מיתה, דלא השיב כמצוה מחמת מיתה אלא משום דלא גמר ומקני אלא לאחר שיחליט אם ישתקע שם, עיין שם.

⁵¹ והרא"ש חולק במפרש ויוצא בשיירא, וסובר דלא ילפינן מגט, דאה"נ דבהילי מחמת דרכם ולא גמרו דבריהם, אבל לענין מתנתם לא מסתבר, שהרי מדעתם יצאו ודעתם לחזור. ומ"מ ביוצא בקולר מודה הרא"ש, שאין לך מצוה מחמת מיתה גדול מזה.

⁵² ומדברי הפוסקים נראה שלא אמרו במפרש בים ויוצא בשיירא אלא משום שמא ישתקעו שם ולא יחזרו, אבל לא משום שהולכים למקום סכנה, ולפי"ז נראה שההולך למקום סכנה ואינו יוצא חוץ למדינה, או אפילו חוץ למדינה אלא שיוצא לעסקיו וברור שאין דעתו להשתקע, לכו"ע אין דינו כמצוה מחמת מיתה. פתחי חושן חלק ח פרק טז הערה ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

